

Oponentský posudek bakalářské práce Aleny Bouchalové

Název práce: Obraz muslimek v Mladé Frontě Dnes v letech 2001 – 2005

Oponentský posudek vypracovala: Mgr. et Mgr. Tereza Kynčlová

Studentka Alena Bouchalová zpracovala argumentačně nadprůměrně vyspělou bakalářskou práci na v současnosti nadmíru relevantní **téma** týkající se spodobňování muslimských žen ve vybraném českém periodiku. Autorka vymezila zkoumané období lety 2001-2005, v nichž svět zaznamenal zásadní historické mezníky významně ovlivňující postoj západní společnosti ve vztahu k islámu a muslimským zemím. Po leteckých útocích na Světové obchodní centrum a Pentagon neprošla změnou jen paradigmatu v oblasti mezinárodních vztahů a politiky, nýbrž se do značné míry proměnily i oblasti zájmu médií o geograficky i kulturně výrazně heterogenní regiony muslimských zemí. Pozornost je tak dnes mimo jiné věnována též vyznavačům a vyznavačkám islámské víry, kteří a které, jak Bouchalová s odkazem na Saidův orientalismus dokumentuje, jsou nezřídka (nejen) médií pojímáni/y jako nositelé/lky jinakosti hierarchicky podřízené normám Západu.

Jedním z cílů předkládané bakalářské práce je podrobit genderové kritice „zploštění“ reprezentací muslimských žen – tradičních nositelek kultury - v nejčtenějším českém nebulvárním deníku. Na **vzorku** 152 článků vyfiltrovaných po volbě adekvátně zvolených klíčových slov a podrobených kvantitativní i kvalitativní obsahové analýze diplomantka odhaluje stereotypy dotýkající se ženství, Islámu, náboženské víry a zemí tzv. Orientu, jež Mladá fronta Dnes ve zvoleném období – s největší pravděpodobností nereflektovaně – pomáhá reprodukovat, a to navzdory přijatému etickému kodexu distancujícímu se od jakéhokoliv druhu předsudečnosti (str. 26). V této souvislosti je škoda, že se v závěru bakalářské práce autorka k etickému kodexu MfD nevrací alespoň krátkým analytickým zhodnocením a neodpovídá na otázku nadhozenou na straně 26, zda si deník ve vztahu k muslimkám vskutku počíná eticky. Toto píše s vědomím, že etické jednání lze zadefinovat různými způsoby a v různých kontextech může být genderová insenzitivita považována když ne za neetickou, tak minimálně za problematickou; výzkumná zjištění studentky Bouchalové prezentovaná v předkládané práci totiž naznačují, že novinářský tým MfD byl ve zkoumaném období genderově slepý.

K **metodologickému pojetí práce** nemám větších výhrad. Uživatelsky méně přátelské je však „rozhození“ popisu konkrétních metodologických postupů do více částí práce (str. 4 a 27) a oddělené umístění teoretického, nicméně obecného představení užitých metod (str. 22-24). Naopak velmi kladně hodnotím autorčinu poctivou snahu o reflexi vlastní výzkumné pozice, o kterou se pokouší zcela v intencích feministických metodologií (str. 5 a hlavně str. 20). Přesto by však bylo vhodné, aby autorka osvětlila, proč svou pozicionalitu zařazuje mezi faktory, jimiž je její práce „omezena“ (str. 5).

Lze se domnívat, že se na tomto místě diplomantka vyjádřila zkratkovitě a explicitně neozřejmila, co přesně takovou formulací myslí. Těchto zkratek je však velká škoda, neboť Alena Bouchalová v celé práci demonstruje suverénní schopnost nezávisle kriticky a analyticky myslet, a to především v úvodní teoretické části a podkapitole věnované kvalitativní analýze (tematizace zahalování žen a genderovaného imperativu krásného vzhledu ženy atp.) Ráda bych zde proto požádala o objasnění podobných „náhlých konců“ v argumentaci: Např. na str. 14 studentka cituje feministickou literární teoretičku Judith Fetterley, čímž se z pole feministické kritiky médií a genderovaného užití jazyka náhle dostává do sféry literatury, aniž by tento přechod vysvětlila; na str. 43 autorka shrnuje téma zahalování muslimských žen a píše, že „zájem [deníku] je soustředěn na to, zda je k [k zahalování] nositelka šátku nucena, nebo není, nikoliv např. na to, zda je věřící nebo nevěřící“. Třebaže zde studentka očividně diskutuje možnosti pohledu na ženy ze strany MfD, mírně zde nabourává konzistenci své definice muslimky coby označení „vypovídá[jícího] pouze o víře v Boha [...]“ (str. 6). Bouchalová dále píše: „Je otázkou, do jaké míry se může osoba jedné kultury zbavit svých hodnot při pohlížení na kulturu jinou [...]“ bohužel se čtenář/ka dále explicitně nedozví, jakými směry se studentčino vlastní teoretizování v této oblasti ubírá, přestože autorka má k těmto

úvahám v celé práci implicitně nakročeno a disponuje dostatečnou intelektuální vybaveností, aby tuto úvahu alespoň stručně nastínila.

Po **formální** stránce bakalářská práce vyhovuje požadavkům akademického psaní, především teoretická část je bezvadně proodkazována a argumentačně bravurně vycizelována. Malou výtku si zde dovolím k nižší četnosti odkazů na teoretická díla v části věnované kvalitativní analýze zkoumaného mediálního materiálu. Autorka zde excelentně uplatňuje své schopnosti analytického myšlení. Kvalitu této podkapitoly by však zvýšilo, kdyby zde diplomantka uvedla více odkazů na teoretickou sekundární literaturu a představenou analýzu tak zpětně vztáhla k těmto zmíněným v teoretické části práce. **Bibliografie** svědčí o tom, že autorka má o zvoleném tématu vynikající přehled a práce dokládá, že studentka výtečně pracuje i s náročnějšími teoretickými a interdisciplinárními díly z oblasti sociologie, sociologie náboženství, religionistiky, feministických metodologií a také genderových a postkoloniálních studií atd.

K obhajobě bakalářské práce si dovoluji navrhnout, aby diplomantka Bouchalová upřesnila termín tzv. symbolické anihilace, jehož jasnou definici v práci postrádám a šířeji popsala význam tzv. šátkové aféry ve Francii a uvedla, co myslí „bipolární povahou“ maskulinity a femininity (str. 9). Domnívám se, že zde autorka zvolila podobné, nicméně nikoliv synonymní slovo k adjektivu „binární“ či „dichotomní“.

Dále bych ráda, aby se diplomantka vyjádřila k následujícím dvěma dotazům: Jelikož se zkoumané články, jak Alena Bouchalová poukazuje, nezřídka vymezují vůči podřízenému postavení muslimských žen v patriarchálních muslimských společnostech, lze říci, že tyto články vědomě reflektují patriarchální uspořádání české společnosti? Či toto nijak netematizují? A dále: Jak koreluje skutečnost, že stereotypní představy o muslimských ženách dovolují pozitivně konstruovat identitu západní (české) ženy a prezentovat je v hierarchickém postavení vůči muslimkám s tezemi Saidova orientalismu?

Navzdory zmíněným výtkám, které jsou spíše kosmetické povahy, považuji práci za velmi zdařilou, a to především s ohledem na vynikající analýzu, adekvátně zvolené metody a celkovou koherentnost práce. **Doporučuji bakalářskou práci k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.**

V Praze 7.9. 2010

Mgr. et Mgr. Tereza Kynčlová